Euroopa Parlament
2024-2029

Kalanduskomisjon

2024/2127(INI)

17.10.2025

RAPORTI PROJEKT

Läänemere mitmeaastase kava ja edasise tegevuse kohta
(2024/2127(INI))

Kalanduskomisjon

Raportöör: Isabella Lövin

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

SELETUSKIRI 10

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Läänemere mitmeaastase kava ja edasise tegevuse kohta
(2024/2127(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ[1] (ÜKP määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta määrust (EL) 2016/1139, millega kehtestatakse Läänemere tursa-, räime- ja kiluvarude majandamise ja nende varude püügi mitmeaastane kava, muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2187/2005 ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1098/2007[2] (Läänemere mitmeaastase kava määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiivi 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv)[3],

– võttes arvesse nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta[4],

– võttes arvesse nõukogu 27. septembri 1977. aasta määrust (EMÜ) nr 2115/77, millega keelatakse heeringa vahetu püük ja lossimine muuks tööstuslikuks otstarbeks kui inimtoiduks[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta[6],

– võttes arvesse ELi elurikkuse strateegiat aastani 2030, mis esitati komisjoni 20. mai 2020. aasta teatises pealkirjaga „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020)0380),

– võttes arvesse komisjoni 5. juuni 2025. aasta teatist „Euroopa maailmamerepakt“ (COM(2025)0281),

– võttes arvesse 1992. aasta Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni (Helsingi konventsioon), mis jõustus 17. jaanuaril 2000, ja Läänemere merekeskkonna

[1] ELT L 354, 28.12.2013, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] ELT L 191, 15.7.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] EÜT C 164, 25.6.2008, lk 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] EÜT C 206, 22.7.1992, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] ELT L 247, 28.9.1977, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] ELT L 20, 26.1.2010, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

kaitse komisjoni, mis on tuntud ka Helsingi komisjonina (HELCOM),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi kalanduskomisjoni tellitud taustaanalüüsi „The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed“ (Läänemere mitmeaastane kava – majandamisel on vaja muutust), mille Euroopa Parlamendi ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja sotsiaalpoliitika peadirektoraat avaldas 2025. aasta augustis[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi uuringuteenistuse 2025. aasta septembri uuringut „Evaluation of the Baltic Sea Multiannual Plan Regulation – European Implementation Assessment“ (Läänemere mitmeaastase kava määruse hindamine – Euroopa rakendamishinnang),

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 29. septembri 2025. aasta aruannet „Europe’s environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability“ (Euroopa keskkond ja kliima: teadmised vastupanuvõime, heaolu ja kestlikkuse tagamiseks),

– võttes arvesse HELCOMi 31. oktoobri 2023. aasta aruannet „State of the Baltic Sea 2023 – Third HELCOM holistic assessment 2016-2021“ (Läänemere olukord 2023 – HELCOMi kolmas terviklik hinnang 2016–2021),

– võttes arvesse Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu (ICES) 26. novembri 2024. aasta aruannet „Baltic Sea ecoregion – Ecosystem Overview“ (Läänemere ökopiirkond – ökosüsteemi ülevaade), ICES Advice 2024, punkt 7.1,

– võttes arvesse ICESi 2022. aasta aruannet „Workshop on ICES reference points (WKREF1)“ (ICESi piirväärtuste seminar (WKREF1)), ICES Scientific Reports, 4:2, lk 70,

– võttes arvesse ICESi 2022. aasta aruannet „Workshop on ICES reference points (WKREF2)“ (ICESi piirväärtuste seminar (WKREF2)), ICES Scientific Reports, 4:68, lk 96,

– võttes arvesse ICESi 2023. aasta aruannet „Workshop on guidelines and methods for the design and evaluation of rebuilding plans for category 1-2 stocks (WKREBUILD2)“ (Seminar 1. ja 2. kategooria kalavarude taastamiskavade koostamise ja hindamise suuniste ja meetodite kohta (WKREBUILD2)), ICES Scientific Reports, 5:112, lk 79,

– võttes arvesse komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse 2024. aasta novembri aruannet „Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – The 2024 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (STECF-24-03 & STECF-24-07)“ (Kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee (STECF) – 2024. aasta majandusaruanne ELi kalalaevastiku kohta (STECF-24-03 & STECF-24-07)),

– võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2019. aasta septembri

[7] Taustaanalüüs „The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed“, Euroopa Parlament, ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja sotsiaalpoliitika peadirektoraat, regionaalarengu, põllumajanduse ja kalanduse poliitikaosakond, august 2025.

eriaruannet „Special report on the ocean and cryosphere in a changing climate“ (Eriaruanne ookeanide ja krüosfääri kohta muutuvas kliimas),

– võttes arvesse Copernicuse merekeskkonna seire teenuse 2025. aasta septembri aruannet „9th edition of the Copernicus Ocean State Report“ „Copernicuse ookeanide seisundi aruande 9. väljaanne),

– võttes arvesse Potsdami kliimamõju uurimise instituudi 24. septembri 2025. aasta aruannet „Planetary Health Check 2025: A Scientific Assessment of the State of the Planet“ (Planeedi tervisekontroll 2025: teaduslik hinnang planeedi seisundi kohta),

– võttes arvesse komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi ning ICESi 18. septembri 2025. aasta ühisavaldust „Adaptive science and coordinated governance for cross-sector action towards Baltic Sea recovery“ (Kohanemisvõimeline teadus ja koordineeritud juhtimine valdkonnaüleseks tegevuseks Läänemere taastamisel),

– võttes arvesse kalanduskomisjoni 28. aprilli 2025. aasta raportit „Töödokument määruse (EL) 2016/1139 (Läänemere mitmeaastase kava) rakendamise kohta“,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse kalanduskomisjoni raportit (A10-0000/2025),

A. arvestades, et ELi Läänemere kalapüügi mitmeaastase kava (Läänemere mitmeaastase kava määruse) eesmärke ei ole saavutatud ning see ei ole viinud püütavate liikide populatsioonide taastamise ja säilitamiseni maksimaalset jätkusuutlikku saagikust võimaldavast tasemest kõrgemal ega ökosüsteemipõhise lähenemisviisi rakendamiseni kalavarude majandamisel, millega on kaasnenud kalandussektoris hulk katastroofilisi sotsiaal-majanduslikke tagajärgi;

B. arvestades, et Läänemere tursavarud on järsult vähenenud ega ole taastunud, hoolimata sellest, et sihtpüük lõpetati 2019. aastal;

C. arvestades, et väikesemahulise rannapüügiga tegeleb 92 % Läänemere laevadest, lossides samas vaid 7 % kogukaalust, kuid nad moodustavad 22 % lossitud väärtusest, mis näitab, et selle laevastikusegmendi lisandväärtus on suurem;

D. arvestades, et komisjoni kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomitee hinnangul on väikekalurite kalapüügi brutolisandväärtus alates Läänemere mitmeaastase kava määruse jõustumisest järsult vähenenud, mis ohustab toiduga kindlustatust ja suurendab ELi sõltuvust impordist;

E. arvestades, et Läänemeri kannatab mitut liiki inimtegevusest tingitud surve ja seisundi pikaajalise halvenemise all ning on eriti haavatav, sest tegemist on madala merealaga, kus on geneetiliselt ainulaadsed liigid, mis on arenenud looduslikult madala soolsuse ja hapnikutasemega riimvees;

F. arvestades, et kuigi ülesvoolu esinev surve, nagu toitainetekoormus ja vanad saastavad kemikaalid, nagu elavhõbe ja polüklooritud bifenüül, on aja jooksul vähenenud, on kalapüük endiselt peamiste kalavarude jaoks tugev stressitegur;

G. arvestades, et globaalsetest kliimamuutustest tingitud merevee soojenemise mõju avaldub Läänemeres eriti kiiresti ning toob eeldatavasti kaasa veel kaugeleulatuvaid ja enamasti tundmatuid tagajärgi, sealhulgas ebakindluse kalapopulatsioonide tulevase paljunemisvõime suhtes;

H. arvestades, et liikmesriigid otsustavad jätkuvalt kalavarude – mille biomassi tase on rekordiliselt madalal või sellele lähedal – ohtlikult kõrgete kvootide üle, eirates Läänemere mitmeaastase kava määruses ja merestrateegia raamdirektiivis nõutavaid tasemeid, millega nõutakse ka tasakaalustatud toiduvõrke ning tervisliku suuruselise ja vanuselise koosseisuga varusid;

I. arvestades, et kalajahu ja kalaõliga seotud tööstuslikuks püügiks anti Läänemere piirkonnas luba 1995. aastal ning sellest ajast alates on muudetud kalapüüki individuaalsete üleantavate kvootide süsteemide abil nii, et räime lossib vähem laevu ja need on valdavalt suuremad; arvestades, et praegu kasutatakse Rootsis ja Soomes vastavalt ainult 10 % ja 17 % saagist otse inimtoiduks;

J. arvestades, et üksikute liikide hindamisel ja teaduslikes nõuannetes on praegustes keskkonnatingimustes struktuurselt ülehinnatud kalavarude paljunemisvõimet ja kogusuurust;

K. arvestades, et ICESi nõuannetes ei tõsteta piisavalt esile riskikaalutlusi ja neid tuleks täiustada, et kajastada paremini hinnangute kvaliteeti ja asjakohaseid küsimusi;

L. arvestades, et 2025. aasta septembris märkis ICES koos komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadiga, et Läänemere puhul „ei piisa enam traditsioonilisest üksikute liikide ühtsest majandamisest, et tegeleda täheldatud raskustega“;

M. arvestades, et Ameerika Ühendriigid, Kanada, Uus-Meremaa ja Austraalia kasutavad kvootide kehtestamisel ettevaatlikumat lähenemisviisi kui EL ning kehtestavad sõnaselged mõõtemääramatuse puhvrid ja automaatselt rakenduvad taastamiskavad, kui piirnorme ületatakse;

N. arvestades, et lubatud kogupüüki käsitlevate otsuste, tehniliste eeskirjade ja parandusmeetmete puhul ei ole järgitud Läänemere mitmeaastase kava määruse artiklis 5 sätestatud nõuet võtta meetmeid, „et tagada asjaomase kalavaru kiire taastumine maksimaalse jätkusuutliku saagikuse saamiseks vajalikust kõrgemal tasemel“;

O. arvestades, et kuigi Läänemere mitmeaastase kava määruse eesmärk oli kehtestada paindlik raamistik, mida saab kohandada piirkondliku lähenemise alusel, on selliste muudatustega saavutatud edu olnud piiratud;

P. arvestades, et kuigi mitmes ELi määruses, millele on viidatud Läänemere mitmeaastase kava määruses, on sätestatud, kuidas vältida riske ning hinnata terveid kalavarusid ja ökosüsteemi komponente, ei ole majandamisotsustes neid piisavalt järgitud;

Q. arvestades, et ELi lubatud kogupüügi otsuste tegemise süsteemis tehakse praegu vahet sihtliikide majandamisel ja teiste liikide kaitsevajadustel, hoolimata sellest, et need on osa ühest ökosüsteemist ja nende tervisliku seisundi saavutamiseks on samad nõuded;

R. arvestades, et pärismaiste liikide röövtoitumine on Läänemere ökosüsteemi loomulik osa; arvestades, et teaduslike tõendite kohaselt on nende mõju kalapopulatsioonidele lokaalne ja kontekstispetsiifiline ning üldine mõju on piiratud;

S. arvestades, et ettevalmistavad arutelud lubatud kogupüügi otsuste üle toimuvad Läänemere piirkondlikul kalandusfoorumil (BALTFISH), mis on võrreldes teiste ELi ettevalmistavate organite ja töörühmadega läbipaistmatu;

Kiireloomulised meetmed

1. kutsub komisjoni ja nõukogu üles kasutama kõiki olemasolevaid õiguslikke vahendeid, et peatada igasugune edasine olukorra halvenemine, mis võib põhjustada Läänemere kalavarude täieliku hävimise, sealhulgas kasutades delegeeritud õigusakte, ühiseid soovitusi ning Läänemere mitmeaastase kava määruse artikleid 5 ja 8, ÜKP määruse artikli 12 sätteid ning liikmesriikide algatusi ÜKP määruse artiklite 8, 11, 13, 17 ja 20 alusel, kas ühepoolselt või piirkondadeks jaotamise kaudu artikli 18 alusel;

2. nõuab tungivalt, et komisjon peataks tavapärase lähenemisviisi kasutamise kalapüügi jätkamisele Läänemerel ning läheks selle asemel üle taastumise ja taastamise etappi;

3. nõuab ettevaatuspuhvrite kiiret rakendamist vastusena enamiku Läänemere kalavarude suuruse ja tootlikkuse hiljutisele, korduvale ja struktuursele ülehindamisele, mis on põhjustanud aastatepikkust avastamata ülepüüki; nõuab tungivalt, et nõukogu kehtestaks lubatud kogupüügi tasemel, mis on vähemalt 50 % alla F_{MSY}, kõigi kalavarude puhul, mis jäävad alla Läänemere mitmeaastase kava määruses märgitud käivituslävede;

4. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles kaaluma kiireloomuliste meetmete võtmist kooskõlas ÜKP määruse artiklitega 12 ja 13 ning valmistama kiiresti ette meetmeid, analüüsides suurema osa püügitegevuse lõpetamisest tulenevaid kulusid ja kasu, võttes arvesse saamata jäänud tulu, elatusvahendeid, toiduga kindlustatust ja tegevusetusest tulenevaid tulevasi kulusid;

5. kutsub komisjoni üles koostama loetelu täiendavatest parandusmeetmetest – nagu on märgitud Läänemere mitmeaastase kava määruse artiklis 5 –, mida saab kohaldada kehtivate õigusaktide sätete alusel, et Läänemeres praegu kriitilisel tasemel olevad kalavarud taastuksid;

6. rõhutab, et sellised parandusmeetmed peavad hõlmama kalavarude taastamise piirkondade loomist ja püügikeelde, mille puhul keskendutakse talvistele ja kudemiseelsetele kogunemispiirkondadele ning koelmutele ja noorkalade kasvualadele, mis on kooskõlas looduse taastamise määruse sätetega;

7. tuletab komisjonile meelde vajadust kaitsta inimtoiduks mõeldud kalapüüki, millel on piiratud lossitud saak, võimaldades sellist kalapüüki taastamisetappide ajal ning toetades seeläbi õiglast üleminekut vähese CO_2 heitega ja väikese mõjuga kalalaevastikule;

Teaduslike nõuannete muutmine

8. nõuab tungivalt, et komisjon paluks viivitamata ICESil töötada välja

ökosüsteemipõhised, mitut liiki hõlmavad nõuanded, mis põhinevad keskkonnamuutustel ning hõlmavad ökosüsteemipõhiseid piiväärtusi ja ökosüsteemi järgi kohandatud kalastussuremust, ning lisaks täiendavad näitajad, näiteks suurte kalade näitajad, millega viiakse Läänemere mitmeaastase kava määrus kooskõlla merestrateegia raamdirektiivi nõuetega;

9. kutsub komisjoni üles paluma ICESil esitada teaduslikes nõuannetes ettevaatuspuhvreid ja kaotada kõik vahemikud, mis ületavad maksimaalset jätkusuutlikku saagikust, ning anda nõu nn ökosüsteemi ülempiiride kehtestamise kohta, millega piirataks ökosüsteemist eemaldatava biomassi koguhulka;

10. kutsub komisjoni üles nõudma, et kõikidel kalavarude hindamistel kasutatakse B_{MSY} biomassi piirväärtuseid, nagu on kajastatud Läänemere mitmeaastase kava määruse ja ÜKP määruse eesmärkides;

11. kutsub komisjoni üles küsima teaduslikke nõuandeid, milles tuuakse selgelt esile keskkonna praeguse seisundiga seotud riskid ja kliimamuutuste tõttu suurenenud ebakindlus;

12. kutsub komisjoni üles taotlema kehtivate püügikontrolli eeskirjade läbivaatamist, tunnistades, et see on ICESi sisemine protsess, kuivõrd see sõltub uutest õigusnormidest või kehtivate normide muudetud tõlgendamisest;

13. kutsub komisjoni üles paluma ICESil koostada liikmesriikidele ja komisjonile suunised selle kohta, kuidas tõlgendada teaduslikke nõuandeid nii, et need oleksid kooskõlas ökosüsteemipõhise ja ettevaatliku lähenemisviisiga, taastades samal ajal Läänemere vastupanuvõimet;

14. kutsub komisjoni üles kaaluma selgete ja läbipaistvate normide väljatöötamist lubatud kogupüügi määramiseks, mis oleksid tihedalt kooskõlas Läänemere mitmeaastase kava määruse eesmärkidega ja vastaksid uuele ökosüsteemipõhisele mitut liiki hõlmavale nõuandele; palub nõukogul avaldada aastaaruanded, milles selgitatakse ja põhjendatakse lubatud kogupüüki puudutavaid otsuseid ja muid meetmeid, et muuta lubatud kogupüügi kehtestamise menetlus ja BALTFISHi arutelud üldsusele avatuks ja läbipaistvaks ning muuta liikmesriigid oma otsuste eest vastutavaks;

15. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles lähtuma mis tahes looduslikku röövtoitumist puudutava lähenemisviisi puhul teadusest, seades prioriteediks ennetavad, mittesurmavad ja kohalikul tasandil suunatud meetmed ning tagades piisava järelevalve, rahastamise ja sidusrühmade koostöö, et rakendada mõjusaid leevendamistavasid;

Õiguslikud muudatused

16. nõuab tungivalt, et komisjon algataks Läänemere mitmeaastase kava määruse läbivaatamise, et lisada ökosüsteemi piirväärtused, millega määratletakse turvalist tegevusruumi, millesse on integreeritud tootlikkus, troofilised suhted, elurikkus, elupaikadele avalduv mõju ja keskkonnaalane suutlikkus ning mis pakub kaitsemeetmeid, millega piiratakse liiga optimistlikke nõuandeid ühe kalavaru kohta; rõhutab, et läbivaatamine hõlmaks keskkonnaalaseid reageerimismehhanisme, mis käivitavad majandamismeetmed, mille korral nõutakse kõigi kalavarude püügisurve

vähendamist, et kaitsta kogu toiduvõrku, kui ökosüsteemi võrdluspunktid annavad märku ökosüsteemi üldise tootlikkuse vähenemisest;

17. kutsub komisjoni üles looma Läänemere ökosüsteemi majandamise rühma, mis hõlmaks HELCOMi ja ICESi eksperditeadmisi, ning looma alalist sidusrühmade nõuandeplatvormi, kuhu kuuluvad peamiselt rannikukogukondade kohalikud osalejad, nagu kutselised kalurid, harrastuskalurid, turismi sidusrühmad, valitsusvälised organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused, et anda panus lubatud kogupüüki käsitlevatesse otsustesse ja muudesse meetmetesse;

18. kutsub komisjoni üles selgitama ja kehtestama vastuvõetava riskitaseme norme ja tähtaegu seoses kalavarude ja looduse taastamise ning tervete ökosüsteemide säilitamise kohustustega;

19. kutsub komisjoni ja nõukogu üles kaaluma õiguslikult siduvaid norme, et meetmeid võetaks automaatselt, kui kalavarud langevad ettevaatliku lähenemisviisi kohaselt alla kehtestatud läviväärtuse, viies ELi tegevuse kooskõlla paremini juhitud piirkondadega, nagu Austraalia, Uus-Meremaa, Kanada ja Ameerika Ühendriigid;

20. kutsub komisjoni ja nõukogu üles taaskehtestama kuni 1995. aastani kehtinud muul otstarbel kui inimtoiduks toimuva kalapüügi keeldu, mille puhul olid erandid algselt lubatud ainult „tingimusel, et sellise püügiga ei kaasne pöördumatu ökoloogilise kahju ohtu“;

21. kutsub komisjoni ja nõukogu üles tegema ettepanekut kehtestada moratoorium tööstuslikule traalpüügile ja peatada igasugune põhjatraalimine rannikualadel ja madala veetasemega aladel ning igat liiki merekaitsealadel, kuni sellised õigusnormid ja kriteeriumid on välja töötatud;

°

° °

22. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Läänemeri on kriisis ja me peame kiiresti muutma seda, kuidas seda mereala käsitleme. Lühiajalises perspektiivis on ebaoluline, kas kehtestatud on piisavad normid või mitte, sest Läänemeri ei saa oodata ajakohastatud ega uusi norme. 2025. aasta septembris Stockholmis toimunud ministrite kohtumisel „Meie Läänemeri“ tegi HELCOMi tegevsekretär järgmise kokkuvõtte:

„Kui meri oleks inimpatsient, oleks ta kriitilises seisundis – ellujäämine oleks võimalik, kuid see ei oleks tagatud. Intensiivravi vajav patsient, kes nõuab pädevatelt ja asjatundlikelt arstidelt viivitamatuid ja pidevaid jõupingutusi, kusjuures edu sõltub parimate tipptasemel ravimeetodite õigeaegsest kasutamisest.“

Selles raportis kutsutakse üles tegutsema kohe ja soovitatakse ka olulisi muudatusi pikemas perspektiivis. Patsiendi – Läänemere – kiireloomulist ravi ei ole siiski mõtet arutada ega sellega seoses mõtteid vahetada, vaid tegutseda tuleb kohe, kasutades seda, mis on meil juba olemas.

Käesolev ettepanek ei ole ka üleskutse järkjärguliste kohanduste tegemiseks. See on üleskutse süsteemsete regulatiivsete puuduste vajalikuks ja kiireloomuliseks parandamiseks. Kui neid muudatusi rakendatakse, pakuvad need toimivat viisi ökoloogilise taastumise, rannapüügiga tegelevate kalurite suurema sissetuleku, suurema toiduga kindlustatuse ja liidu õiguse järgimise suunas liikumiseks.

Käesolevas ettepanekus soovitatud meetmeid tuleks käsitada kolme eraldi osana, millel on erinev ajakava:

1. viivitamatud meetmeid, mida saab võtta praeguste raamistike alusel;

2. vajalikud sammud, et töötada välja asjakohased teaduslikud ökosüsteemi nõuanded ja piirväärtused;

3. ettepanekud Läänemere majandamise uue lähenemisviisi kasutuselevõtmiseks, mis eeldab mitmeaastase kava õiguslikke muudatusi.

Ökosüsteemi taastamine kiireloomuliste meetmetega

On selge, et Läänemere ökosüsteem vajab taastamist ja tavapäraselt jätkamine ei ole vastuvõetav. Peamiselt lõhe- ja naaritsakasvanduste jaoks mõeldud kalajahu tootmiseks toimuv kalapüük ei ole piisav põhjus, et seada ohtu heas seisundis Läänemere tulevased ökosüsteemi teenused. Läänemere endised rikkalikud tursavarud on traagiliselt vähenenud ja kaubanduslike kalavarude biomass on praegu ajalooliselt madalal tasemel, moodustades vaid väikese osa sellest, mida Läänemeri suudaks toota ilma kalapüügita. See meri vajab võimalust taastumiseks, millele aitavad kaasa selgelt väljendatud eesmärgid seoses sellega, mida kujutavad endast ohutud kalavarude tasemed ning kalavarude suuruseline ja vanuseline koosseis, kusjuures täielikult on kaasatud muud tuntud ökosüsteemiga seotud kaalutlused. Kogu mereala hõlmav biomanipulatsioon peab lõppema. Selle asemel peaks Läänemerest saama uue tervikliku ökosüsteemi majandamise katsepiirkond, kus esikohale seatakse inimtoiduks mõeldud väikese mõjuga kalapüük ja uued teaduslikud lähenemisviisid.

Biomassi eesmärkide seadmine praegustest tunduvalt kõrgemal tasemel on kõige kiirem viis, et tagada ohutusvaru seoses muutustega, mis tulenevad eutrofeerumisest, reostusest ja veetemperatuuri tõusust, ja sellega, mida see tähendab kalavarude arenguga seotud ebakindluse jaoks. Seda saab ja tuleb teha täna, kasutades kõiki olemasolevaid vahendeid ja kehtivaid norme. Tõenäoliselt tuleb praegust lubatud kogupüügi taset mitmel aastal vähendada, kuid lõpuks saavad taastunud ja paindlikumast ökosüsteemist tohutut kasu kalapüügiga tegelevad rannikukogukonnad ja meie kodanikud.

Läänemere kaubanduslike kalavarude biomassi tugevdamine on äärmiselt oluline ka kogu ökosüsteemi vastupanuvõime tagamiseks, eriti kiiresti muutuvas kliimas. Ookean on suur CO_2 siduja, sidudes peaaegu kolmandiku kogu CO_2 heitest, mida tekitame. Heas seisundis looduslikud kalapopulatsioonid on keskse tähtsusega mere süsiniku sidumise suutlikkuse säilitamisel ning on üliolulised kogu toiduvõrgu stabiliseerimisel.

Kalade suur biomass tagaks toiduga kindlustatuse ka geopoliitiliselt ebastabiilsel ajal. Samuti aitaks see kaasa puhtama ja selgema vee tagamisele, vähendaks mikrovetikate levimust ja taastaks rannikuökosüsteemide tervise.

Majanduslikust seisukohast stabiliseeriksid suuremad kalavarud ka kalapüüki, tagades aja jooksul prognoositavama saagi ning vähendades seeläbi kalurite ja rannikukogukondade haavatavust. See tähendaks ka seda, et kalapüügile kulutatakse vähem aega, vähendades kütusekulu ning sillutades sel viisil ka teed sujuvamale rohepöördele ja õiglasele üleminekule, vabanedes fossiilkütustest sõltuvusest.

Uus teaduslik toetus ja nõuanded muutuvas maailmas

Teaduslike nõuannete kavandamise ja arendamise süsteemi on vaja reformida. ICES annab väärtuslikke hinnanguid kalavarudele ja märgib ebakindlust, kuid ei kohalda ettevaatuspuhvreid. See vastutus lasub juhtidel, kes on korduvalt otsustanud riskantsete otsuste kasuks. Seepärast peab Euroopa Komisjon nõudma, et ICES esitaks selgemad kokkuvõtted riskidest, ebakindlatest asjaoludest ja põhiküsimustest, mis on iga nõuande puhul asjakohased. Lisaks ei saa pidada ühe liigi hindamist enam piisavaks, kui kogu ökosüsteemi hõlmav mõju on ilmne. Nõuanded peavad arenema tõelise ökosüsteemipõhise lähenemisviisi suunas.

See muutus ei ole vabatahtlik. Kalavarude majandamisel on liiga kaua käsitletud liike eraldi, jättes tähelepanuta nende rolli laiemates ökosüsteemides, kuigi nii merestrateegia raamdirektiivis kui ka ÜKP määruses (alates 2013. aastast) on sätestatud ökosüsteemipõhine lähenemisviis. Linnud, imetajad ja sihtliiki mittekuuluvad kalad sõltuvad samadest ressurssidest ning nende vajadusi tuleb kvootide kehtestamisel arvesse võtta. Terved ja mitmekesised kalapopulatsioonid on hädavajalikud mitte ainult mere elurikkuse, vaid ka toiduga kindlustatuse tagamiseks kliimastressi tingimustes nii inimeste kui ka teiste Läänemerd asustavate liikide jaoks.

Suuremad ja tasakaalustatumad populatsioonid võimaldaksid teaduslikust seisukohast hinnata turvalisemalt ja täpsemalt nii ökosüsteemi vajadusi kui ka biomassi taset, vältides praegust kvootide kehtestamise tsüklit, milles hoitakse kalavarusid varude hävimise läve lähedal. Kui vähendada segapüügi – mille puhul kõige nõrgemad kalavarude komponendid vähendavad kvoote ja piiravad sektorit – keerukust, tagaks tervislikum biomass tuleviku ka väikesemahulise rannapüügiga tegelevatele kaluritele, kes ei suuda praegu isegi neile

eraldatud kvoote täita. Lisaks leevendaksid suuremad varud konflikte looduslike röövloomadega, vähendades konkurentsi nappide ressursside pärast.

Killustunud merealane õiguskeskkond

Üks põhiküsimus on õiguslik ebaselgus seoses mitmeaastase kavaga ning selle seosega merestrateegia raamdirektiivi, ühise kalanduspoliitika ja riiklike kohustustega. Mitmeaastane kava on otseselt seotud merestrateegia raamdirektiiviga, millega kohustatakse hoidma kalanduses ära ökosüsteemi seisundi halvenemist ning kaitsma elurikkust, toiduvõrke ning kalavarude struktuuri, vanuselist ja suuruselist koosseisu. Praktikas käsitletakse aga neid nõudeid pigem soovituslike kui siduvatena. Seetõttu tuleb selgitada mitmeaastase kava, merestrateegia raamdirektiivi, ühise kalanduspoliitika ning riiklike meetmete hierarhiat ja koostoimet, et tagada pigem regulatiivne sidusus ja jõustatavad tulemused kui kaalutlusõigusel põhinevad sihid.

Hoolimata headest kavatsustest ei ole suudetud Läänemere mitmeaastase majandamiskavaga tagada kestlikku kalapüüki. Kui Riia lahe räim ja teataval määral atlandi merilesta varud välja arvata, on enamik kaubanduslikke kalavarusid vähenenud või juba hävinud. Seda väidet toetavad ICESi teaduslikud nõuanded, HELCOMi 2023. aasta terviklik ülevaade ja kalanduskomisjonile esitatud taustauuringud. Probleem ei ole mitte ebaseaduslik kalapüük, vaid süsteemne ülepüük poliitiliselt kokkulepitud lubatud kogupüügi piires. Kuigi Euroopa Parlament on kaasseadusandja, on ta siiani hoidunud nõukogule tugevate hukkamõistvate signaalide saatmisest. Käesolevas aruandes väidetakse, et sellised signaalid on nüüd hädavajalikud. Mitmeaastase kava põhieesmärki hoida püütavad liigid maksimaalse jätkusuutliku saagikuse jaoks vajalikust tasemest kõrgemal ei ole saavutatud ning kalurid on jäetud ilma saagist ja sissetulekust. Selle asemel on otsustes korrapäraselt eiratud ettevaatuspõhimõtet, rikutud selliseid piirmäärasid nagu Btrigger ja ohustatud ökosüsteemi tervist, kahjustades mitte ainult sihtkalavarusid, vaid ka laiemat merekeskkonda.

Patsient Läänemeri on meie kätes. Ta on kaotanud eluliselt tähtsad funktsioonid, näiteks siis, kui tursavarud jõudsid punkti, kus nad vajavad kiireloomulist ravi. Sisemine verejooks tuleb peatada ja hingamiselundid taastada. See patsient ei vaja enam pikki arutelusid selle üle, milliseid protseduure tuleks proovida või milliseid edasisi uuringuid teha. Eksperdid on väljendanud ennast nii selgelt kui võimalik: see patsient vajab kohe abi.